

CHƯƠNG 5 : SỰ CHÉO HÓA CỦA MA TRẬN VUÔNG

I. TỔNG TRỰC TIẾP CÁC KHÔNG GIAN CON:

1.1/ **ĐỊNH NGHĨA:** Giả sử $\mathbf{R}^n$ có các không gian con $H_1, H_2, \dots, H_k$ ($k \geq 2$).

Ta nói $\mathbf{R}^n$ là *tổng trực tiếp* của các không gian con $H_1, H_2, \dots, H_k$

(ký hiệu $\mathbf{R}^n = H_1 \oplus H_2 \oplus \dots \oplus H_k$ hay $\mathbf{R}^n = \bigoplus_{j=1}^k H_j$) nếu:

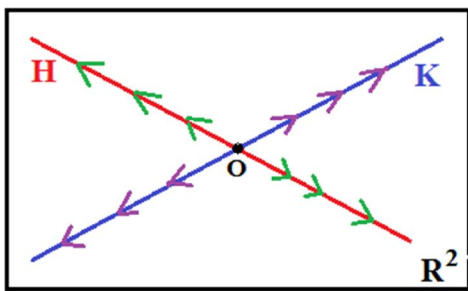
a) $\mathbf{R}^n = H_1 + H_2 + \dots + H_k = \{ \alpha = \sum_{j=1}^k \alpha_j \mid \alpha_j \in H_j \ (1 \leq j \leq k) \}$ (*tổng thường*).

b) $\forall j \in \{1, 2, \dots, k\}, [H_j \cap \sum_{i \neq j} H_i] = \{ \mathbf{O} \}$.

Ví dụ:

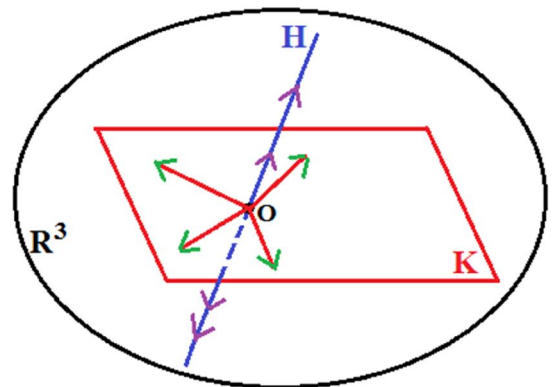
a) H và K là các không gian con kiểu đường thẳng trong $\mathbf{R}^2$ sao cho các đường thẳng tương ứng với H và K cắt nhau. Khi đó $\mathbf{R}^2 = H + K$ và $H \cap K = \{ \mathbf{O} \}$ nên $\mathbf{R}^2 = H \oplus K$.

b) H và K lần lượt là các không gian con kiểu đường thẳng và mặt phẳng trong $\mathbf{R}^3$ sao cho đường thẳng tương ứng với H cắt mặt phẳng tương ứng với K . Khi đó $\mathbf{R}^3 = H + K$ và $H \cap K = \{ \mathbf{O} \}$ nên $\mathbf{R}^3 = H \oplus K$.

$$\mathbf{R}^2 = H + K \quad \text{và} \quad H \cap K = \{ \mathbf{O} \}$$

nên có tổng trực tiếp $\mathbf{R}^2 = H \oplus K$.

$$\mathbf{R}^3 = H + K \quad \text{và} \quad H \cap K = \{ \mathbf{O} \}$$

nên có tổng trực tiếp $\mathbf{R}^3 = H \oplus K$.

c) H, K và L là các không gian con kiểu đường thẳng trong $\mathbf{R}^3$ sao cho các đường thẳng tương ứng với H, K và L không đồng phẳng. Để ý $H + K$,

$H + L$ và $K + L$ là *các không gian con kiểu mặt phẳng* trong $\mathbf{R}^3$. Ta có

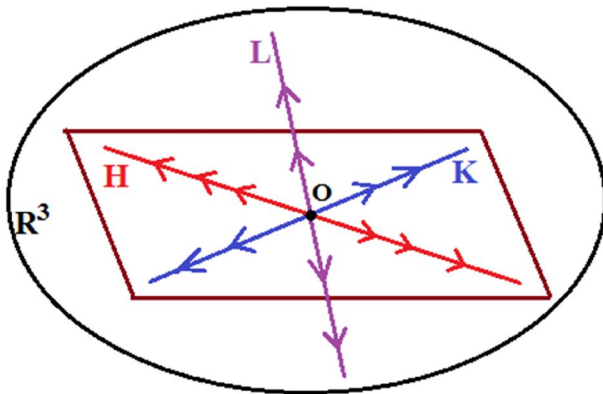
$\mathbf{R}^3 = H + K + L$, $H \cap (K + L) = K \cap (H + L) = L \cap (H + K) = \{ \mathbf{O} \}$ nên

$\mathbf{R}^3 = H \oplus K \oplus L$.

d) H và K là *các không gian con kiểu mặt phẳng* trong $\mathbf{R}^3$ và *các mặt phẳng* tương ứng với H và K *cắt nhau* theo *không gian con kiểu đường thẳng* L .

Khi đó $\mathbf{R}^3 = H + K$ [*tổng thường* mà *không phải là tổng trực tiếp*] vì

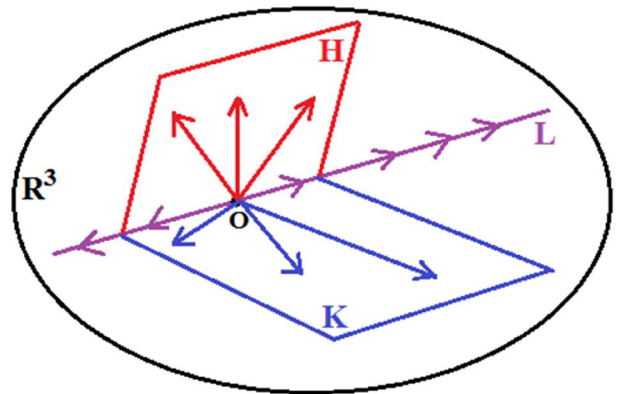
$H \cap K = L \neq \{ \mathbf{O} \}$ và $\dim(H \cap K) = \dim L = 1$].

$\mathbf{R}^3 = H + K + L$, $H \cap (K + L) = \{ \mathbf{O} \}$,

$K \cap (H + L) = \{ \mathbf{O} \}$, $L \cap (H + K) = \{ \mathbf{O} \}$,

nên *có tổng trực tiếp* $\mathbf{R}^3 = H \oplus K \oplus L$.

$\mathbf{R}^3 = H + K$ và $H \cap K = L \neq \{ \mathbf{O} \}$ nên

không có tổng trực tiếp.

$\mathbf{R}^3$ *chỉ là tổng thường* của H và K .

1.2/ MỆNH ĐỀ: $\mathbf{R}^n$ có *các không gian con* $H_1, H_2, \dots, H_k$ ($k \geq 2$).

Các phát biểu sau là *tương đương với nhau*:

a) $\mathbf{R}^n = H_1 \oplus H_2 \oplus \dots \oplus H_k$ ($\mathbf{R}^n$ là *tổng trực tiếp* của $H_1, H_2, \dots, H_k$).

b) $\forall \alpha \in \mathbf{R}^n, \exists! \alpha_j \in H_j$ ($j \in \{1, 2, \dots, k\}$), $\alpha = \sum_{j=1}^k \alpha_j$ (viết $\alpha = \bigoplus_{j=1}^k \alpha_j$).

c) $\forall$ cơ sở B_j của H_j ($j \in \{1, 2, \dots, k\}$), $B = \bigcup_{j=1}^k B_j$ là *một cơ sở* của $\mathbf{R}^n$.

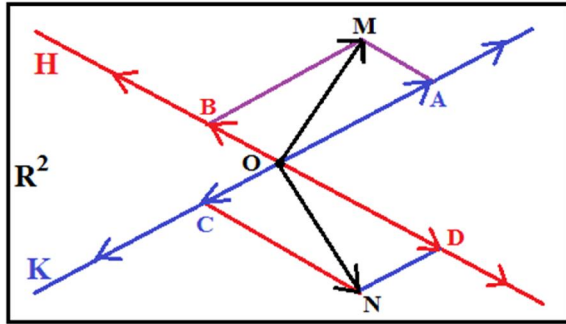
d) $\exists$ cơ sở B_j của H_j ($j \in \{1, 2, \dots, k\}$), $B = \bigcup_{j=1}^k B_j$ là *một cơ sở* của $\mathbf{R}^n$.

Lưu ý: Nếu $\mathbf{R}^n = H_1 + H_2 + \dots + H_k$ *không phải là tổng trực tiếp* thì các kết

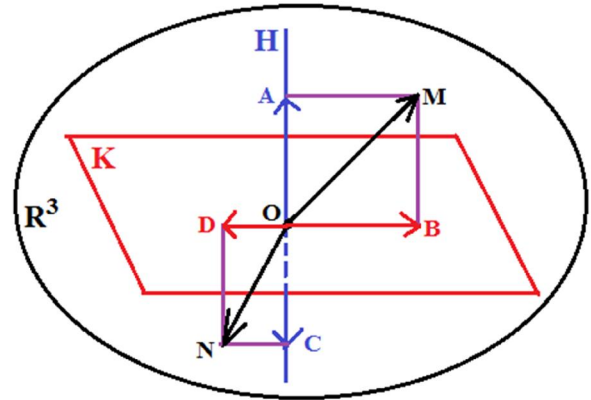
quả trên *không đúng*. $\forall \alpha \in \mathbf{R}^n, \exists \alpha_j \in H_j$ ($j \in \{1, 2, \dots, k\}$), $\alpha = \sum_{j=1}^k \alpha_j$: sự tồn

tại của các $\alpha_j \in H_j$ *không nhất thiết* là *duy nhất*. $\forall$ cơ sở B_j của H_j

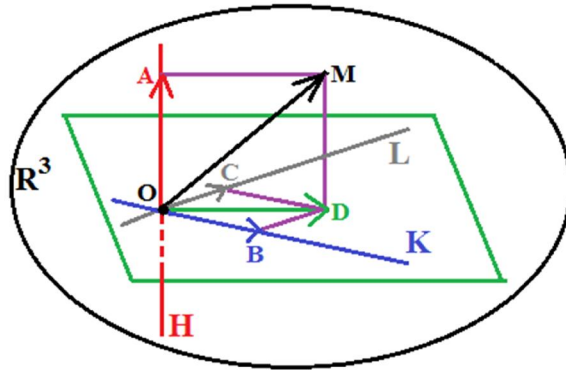
($j \in \{1, 2, \dots, k\}$), $B = \bigcup_{j=1}^k B_j$ là *một tập sinh* (*không chắc* là *một cơ sở*) của $\mathbf{R}^n$.

$\overrightarrow{OM} = \overrightarrow{OA} + \overrightarrow{OB}$ và $\overrightarrow{ON} = \overrightarrow{OC} + \overrightarrow{OD}$ (*duy nhất*)
 $\mathbf{R}^2 = \mathbf{K} \oplus \mathbf{H}$.

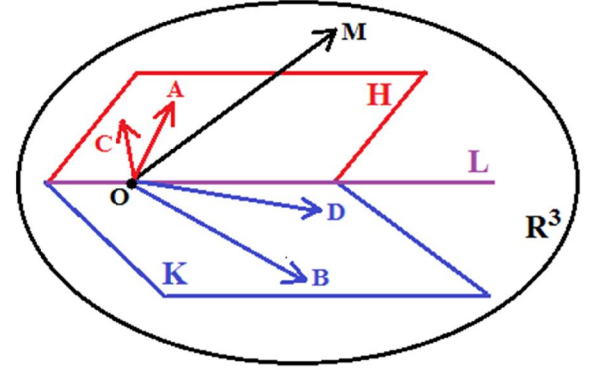

$\overrightarrow{OM} = \overrightarrow{OA} + \overrightarrow{OB}$ và $\overrightarrow{ON} = \overrightarrow{OC} + \overrightarrow{OD}$ (*duy nhất*)
 $\mathbf{R}^3 = \mathbf{H} \oplus \mathbf{K}$.

$\overrightarrow{OM} = \overrightarrow{OA} + \overrightarrow{OD} = \overrightarrow{OA} + \overrightarrow{OB} + \overrightarrow{OC}$ (*duy nhất*)

$\mathbf{R}^3 = \mathbf{H} \oplus \mathbf{K} \oplus \mathbf{L}$.

$\overrightarrow{OM} = \overrightarrow{OA} + \overrightarrow{OB} = \overrightarrow{OC} + \overrightarrow{OD}$ (*không duy nhất*)

$\mathbf{R}^3 = \mathbf{H} + \mathbf{K}$ (*không là tổng trực tiếp*).

Ví dụ:

a) $H = \langle A_1 = \{ \alpha_1 = (1, 2, 0, 3), \alpha_2 = (0, 1, -1, 1) \} \rangle \leq \mathbf{R}^4$ và A_1 là *một cơ sở*

của H vì $H = \langle A_1 \rangle$ và A_1 *độc lập tuyến tính* (đề ý α_1 *không tỉ lệ* với α_2)

$K = \langle A_2 = \{ \alpha_3 = (3, -2, 1, 0), \alpha_4 = (0, 2, 0, 1) \} \rangle \leq \mathbf{R}^4$ và A_2 là *một cơ sở*

của K vì $K = \langle A_2 \rangle$ và A_2 *độc lập tuyến tính* (đề ý α_3 *không tỉ lệ* với α_4).

Ta có $A = A_1 \cup A_2 = \{ \alpha_1, \alpha_2, \alpha_3, \alpha_4 \}$ là *một cơ sở* của $\mathbf{R}^4$ vì

$$\begin{vmatrix} \alpha_1 \\ \alpha_2 \\ \alpha_3 \\ \alpha_4 \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} 1 & 2 & 0 & 3 \\ 0 & 1 & -1 & 1 \\ 3 & -2 & 1^* & 0 \\ 0 & 2 & 0 & 1 \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} 1 & 2 & 0 & 3 \\ 3 & -1 & 0 & 1 \\ 3 & -2 & 1^* & 0 \\ 0 & 2 & 0 & 1 \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} 1 & 2 & 3 \\ 3 & -1 & 1 \\ 0 & 2 & 1^* \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} 1 & -4 & 3 \\ 3 & -3 & 1 \\ 0 & 0 & 1^* \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} 1 & -4 \\ 3 & -3 \end{vmatrix} = 9 \neq 0.$$

Suy ra $\mathbf{R}^4 = H \oplus K$.

Xét $\alpha = (-5, 9, -4, 1) \in \mathbf{R}^4 = H \oplus K$. Ta muốn phân tích $\alpha = \beta \oplus \gamma$ với $\beta \in H$

và $\gamma \in K$. Ta tìm được $[\alpha]_A = \begin{pmatrix} c_1 \\ c_2 \\ c_3 \\ c_4 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} -2 \\ 3 \\ -1 \\ 4 \end{pmatrix}$ (bằng cách *giải phương trình vector* $c_1\alpha_1 + c_2\alpha_2 + c_3\alpha_3 + c_4\alpha_4 = \alpha$ với *các ẩn số thực* c_1, c_2, c_3 và c_4).

Khi đó $\beta = c_1\alpha_1 + c_2\alpha_2 = -2(1, 2, 0, 3) + 3(0, 1, -1, 1) = (-2, -1, -3, -3) \in H$

và $\gamma = c_3\alpha_3 + c_4\alpha_4 = -(3, -2, 1, 0) + 4(0, 2, 0, 1) = (-3, 10, -1, 4) \in K$.

b) $M = \langle B_1 = \{\beta_1 = (1, 4, 2, 3), \beta_2 = (0, 3, 1, 2)\} \rangle \leq \mathbf{R}^4$ và B_1 là *một cơ sở* của

M vì $M = \langle B_1 \rangle$ và B_1 *độc lập tuyến tính* (để ý β_1 *không tỉ lệ* với β_2).

$N = \langle B_2 = \{\beta_3 = (2, 0, 1, 0)\} \rangle \leq \mathbf{R}^4$ và B_2 là *một cơ sở* của N vì

$N = \langle B_2 \rangle$ và B_2 *độc lập tuyến tính* (để ý $\beta_3 \neq \mathbf{0}$).

$L = \langle B_3 = \{\beta_4 = (0, -3, 0, 1)\} \rangle \leq \mathbf{R}^4$ và B_3 là *một cơ sở* của L vì

$L = \langle B_3 \rangle$ và B_3 *độc lập tuyến tính* (để ý $\beta_4 \neq \mathbf{0}$).

Ta có $B = B_1 \cup B_2 \cup B_3 = \{\beta_1, \beta_2, \beta_3, \beta_4\}$ là *một cơ sở* của $\mathbf{R}^4$ vì

$$\begin{vmatrix} \beta_1 \\ \beta_2 \\ \beta_3 \\ \beta_4 \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} 1 & 4 & 2 & 3 \\ 0 & 3 & 1 & 2 \\ 2 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & -3 & 0 & 1 \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} 1^* & 4 & 2 & 3 \\ 0 & 3 & 1 & 2 \\ 0 & -8 & -3 & -6 \\ 0 & -3 & 0 & 1 \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} 3 & 1 & 2 \\ -8 & -3 & -6 \\ -3 & 0 & 1^* \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} 9 & 1 & 2 \\ -26 & -3 & -6 \\ 0 & 0 & 1^* \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} 9 & 1 \\ -26 & -3 \end{vmatrix} = -1 \neq 0$$

Suy ra $\mathbf{R}^4 = M \oplus N \oplus L$.

Xét $\alpha = (-5, -14, -5, -3) \in \mathbf{R}^4 = M \oplus N \oplus L$.

Ta muốn phân tích $\alpha = \beta \oplus \gamma \oplus \delta$ với $\beta \in M, \gamma \in N$ và $\delta \in L$.

Ta tìm được $[\alpha]_B = \begin{pmatrix} c_1 \\ c_2 \\ c_3 \\ c_4 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 1 \\ -4 \\ -3 \\ 2 \end{pmatrix}$ (bằng cách *giải phương trình vector*

$$c_1\beta_1 + c_2\beta_2 + c_3\beta_3 + c_4\beta_4 = \alpha \text{ với các ẩn số thực } c_1, c_2, c_3 \text{ và } c_4).$$

$$\text{Khi đó } \beta = c_1\beta_1 + c_2\beta_2 = (1, 4, 2, 3) - 4(0, 3, 1, 2) = (1, -8, -2, -5) \in M,$$

$$\gamma = c_3\beta_3 = -3(2, 0, 1, 0) = (-6, 0, -3, 0) \in N \text{ và}$$

$$\delta = c_4\beta_4 = 2(0, -3, 0, 1) = (0, -6, 0, 2) \in L.$$

c) $P = \langle D_1 = \{ \delta_1 = (-3, 0, 2) \} \rangle \leq \mathbf{R}^3$ và D_1 là một cơ sở của P vì

$$P = \langle D_1 \rangle \text{ và } D_1 \text{ độc lập tuyến tính (để ý } \delta_1 \neq \mathbf{O} \text{)}.$$

$$Q = \langle D_2 = \{ \delta_2 = (4, 1, -3) \} \rangle \leq \mathbf{R}^3 \text{ và } D_2 \text{ là một cơ sở của } Q \text{ vì}$$

$$Q = \langle D_2 \rangle \text{ và } D_2 \text{ độc lập tuyến tính (để ý } \delta_2 \neq \mathbf{O} \text{)}.$$

$$U = \langle D_3 = \{ \delta_3 = (6, 1, -4) \} \rangle \leq \mathbf{R}^3 \text{ và } D_3 \text{ là một cơ sở của } U \text{ vì}$$

$$U = \langle D_3 \rangle \text{ và } D_3 \text{ độc lập tuyến tính (để ý } \delta_3 \neq \mathbf{O} \text{)}.$$

$$D = D_1 \cup D_2 \cup D_3 = \{ \delta_1, \delta_2, \delta_3 \} \text{ là một cơ sở của } \mathbf{R}^3 \text{ vì}$$

$$\begin{vmatrix} \delta_1 \\ \delta_2 \\ \delta_3 \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} -3 & 0 & 2 \\ 4 & 1 & -3 \\ 6 & 1 & -4 \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} -3 & 0 & 2 \\ -2 & 0 & 1 \\ 6 & 1^* & -4 \end{vmatrix} = - \begin{vmatrix} -3 & 2 \\ -2 & 1 \end{vmatrix} = -1 \neq 0. \text{ Do đó } \mathbf{R}^3 = P \oplus Q \oplus U.$$

$$\text{Xét } \alpha = (25, 1, -16) \in \mathbf{R}^3 = P \oplus Q \oplus U.$$

$$\text{Ta muốn phân tích } \alpha = \beta \oplus \gamma \oplus \delta \text{ với } \beta \in P, \gamma \in Q \text{ và } \delta \in U.$$

$$\text{Ta tìm được } [\alpha]_D = \begin{pmatrix} c_1 \\ c_2 \\ c_3 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} -5 \\ -2 \\ 3 \end{pmatrix} \text{ (bằng cách giải phương trình vector)}$$

$$c_1\delta_1 + c_2\delta_2 + c_3\delta_3 = \alpha \text{ với các ẩn số thực } c_1, c_2 \text{ và } c_3).$$

$$\text{Khi đó } \beta = c_1\delta_1 = -5(-3, 0, 2) = (15, 0, -10) \in P,$$

$$\gamma = c_2\delta_2 = -2(4, 1, -3) = (-8, -2, 6) \in Q \text{ và}$$

$$\delta = c_3\delta_3 = 3(6, 1, -4) = (18, 3, -12) \in U.$$

d) $V = \langle C_1 = \{ \gamma_1 = (1, 2, 2), \gamma_2 = (4, 7, 1) \} \rangle \leq \mathbf{R}^3$ và C_1 là một cơ sở của V

$$\text{vì } V = \langle C_1 \rangle \text{ và } C_1 \text{ độc lập tuyến tính (vì } \gamma_1 \text{ không tỉ lệ với } \gamma_2 \text{)}.$$

$W = \langle C_2 = \{ \gamma_3 = (-2, -3, 4), \gamma_4 = (3, 7, 15) \} \rangle \leq \mathbf{R}^3$ và C_2 là *một cơ sở* của

W vì $W = \langle C_2 \rangle$ và C_2 *độc lập tuyến tính* (vì γ_3 *không tỉ lệ* với γ_4).

Ta có $V + W = \langle C = C_1 \cup C_2 \rangle = \langle \{ \gamma_1, \gamma_2, \gamma_3, \gamma_4 \} \rangle$.

Lập ma trận và biến đổi về *dạng bậc thang rút gọn*:

$$\begin{pmatrix} \gamma_1 \\ \gamma_2 \\ \gamma_3 \\ \gamma_4 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 1 & 2 & 2 \\ 4 & 7 & 1 \\ -2 & -3 & 4 \\ 3 & 7 & 15 \end{pmatrix} \rightarrow \begin{pmatrix} 1^* & 2 & 2 \\ 0 & 1 & 9 \\ 0 & 1 & 8 \\ 0 & 1 & 9 \end{pmatrix} \rightarrow \begin{pmatrix} 1^* & 0 & -16 \\ 0 & 1^* & 9 \\ 0 & 0 & -1 \\ 0 & 0 & 0 \end{pmatrix} \rightarrow \begin{pmatrix} 1^* & 0 & 0 \\ 0 & 1^* & 0 \\ 0 & 0 & 1^* \\ 0 & 0 & 0 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} \varepsilon_1 \\ \varepsilon_2 \\ \varepsilon_3 \\ 0 \end{pmatrix}.$$

Ta thấy $V + W$ có *một cơ sở* là $B_o = \{ \varepsilon_1, \varepsilon_2, \varepsilon_3 \}$, nghĩa là $V + W = \mathbf{R}^3$ và

$\dim(V + W) = |B_o| = 3$. Như vậy $C = C_1 \cup C_2 = \{ \gamma_1, \gamma_2, \gamma_3, \gamma_4 \}$ *không phải*

là *một cơ sở* của $\mathbf{R}^3 = V + W$ (do $|C| = 4 \neq 3 = \dim \mathbf{R}^3$). Như vậy

$\mathbf{R}^3 = V + W$ là *tổng thường* mà *không phải* là *tổng trực tiếp*.

Xét $\alpha = (1, 2, -3) \in \mathbf{R}^3$. Ta có *sự phân tích không duy nhất* $\alpha = \beta + \gamma = \delta + \varepsilon$

với $\beta = 8\gamma_1 - 6\gamma_2 = (-16, -26, 10) \in V$, $\gamma = -7\gamma_3 + \gamma_4 = (17, 28, -13) \in W$,

$\delta = 17\gamma_1 - 3\gamma_2 = (5, 13, 31) \in V$ và $\varepsilon = -\gamma_3 - 2\gamma_4 = (-4, -11, -34) \in W$.

1.3/ MỆNH ĐỀ: Giả sử $\mathbf{R}^n$ có các không gian con $H_1, H_2, \dots, H_k$ ($k \geq 2$).

Các phát biểu sau là *tương đương với nhau*:

a) $\mathbf{R}^n = H_1 \oplus H_2 \oplus \dots \oplus H_k$.

b) $\mathbf{R}^n = H_1 + H_2 + \dots + H_k$ và $\dim \mathbf{R}^n = \dim H_1 + \dim H_2 + \dots + \dim H_k$.

(nếu $\mathbf{R}^n = H_1 + H_2 + \dots + H_k$ thì $\dim \mathbf{R}^n \leq \dim H_1 + \dim H_2 + \dots + \dim H_k$).

Ví dụ: Xét các Ví dụ trong (1.2).

a) $\mathbf{R}^4 = H \oplus K$, $\dim H = |A_1| = 2$, $\dim K = |A_2| = 2$ và $4 = \dim \mathbf{R}^4 = \dim H + \dim K$

b) $\mathbf{R}^4 = M \oplus N \oplus L$, $\dim M = |B_1| = 2$, $\dim N = |B_2| = 1$, $\dim L = |B_3| = 1$ và
 $4 = \dim \mathbf{R}^4 = \dim M + \dim N + \dim L$.

c) $\mathbf{R}^3 = P \oplus Q \oplus U$, $\dim P = |D_1| = 1$, $\dim Q = |D_2| = 1$, $\dim U = |D_3| = 1$ và

$$3 = \dim \mathbf{R}^3 = \dim P + \dim Q + \dim U.$$

d) $\mathbf{R}^3 = V + W$ (*không trực tiếp*) nên $3 = \dim \mathbf{R}^3 < \dim V + \dim W = 2 + 2 = 4$.

II. TRỊ RIÊNG, KHÔNG GIAN RIÊNG, VECTOR RIÊNG VÀ ĐA THỨC ĐẶC TRƯNG CỦA MA TRẬN VUÔNG:

2.1/ ĐỊNH NGHĨA: Cho $A \in M_n(\mathbf{R})$ và $c \in \mathbf{R}$.

a) Đặt $E_c^A = \{ \alpha \in \mathbf{R}^n \mid A.\alpha = c.\alpha \} = \{ \alpha \in \mathbf{R}^n \mid A.\alpha - c.I_n.\alpha = \mathbf{O} \}$

$$= \{ \alpha \in \mathbf{R}^n \mid (A - c.I_n).\alpha = \mathbf{O} \} \text{ thì } E_c^A \leq \mathbf{R}^n. \text{ Hơn nữa}$$

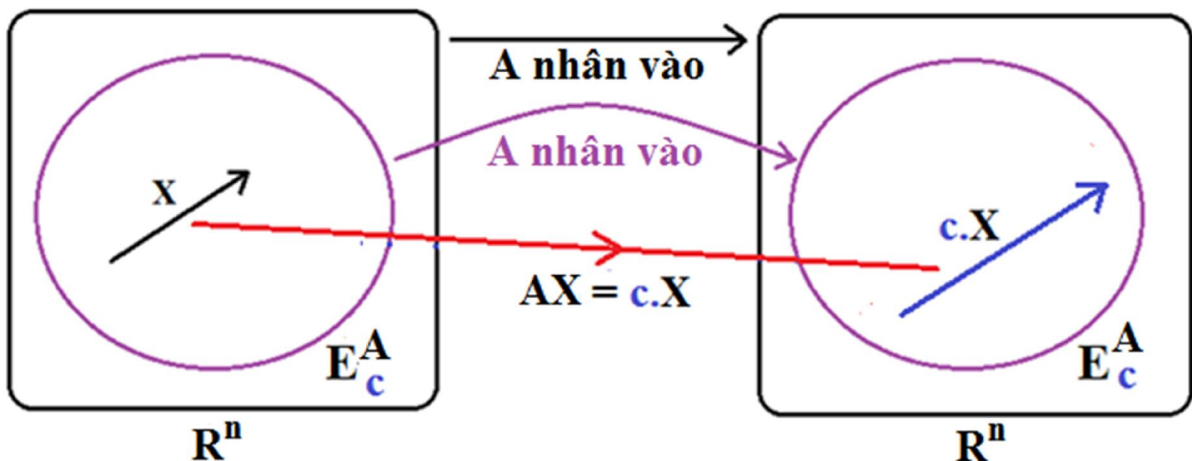
$$[A.E_c^A = E_c^A \text{ khi } c \neq 0] \text{ và } [A.E_c^A = \{\mathbf{O}\} \text{ khi } c = 0]. \text{ Suy ra } A.E_c^A \subset E_c^A.$$

Ký hiệu $A.E_c^A = \{ A.\alpha \mid \alpha \in E_c^A \}$ ($A.\alpha$ là dạng viết gọn của $A.\alpha^t$).

b) Nếu $E_c^A \neq \{\mathbf{O}\}$ thì ta nói c là *một trị riêng thực* của A và E_c^A là *không*

gian riêng của A ứng với *trị riêng* c . Lúc đó, $\forall \alpha \in E_c^A \setminus \{\mathbf{O}\}$,

$A.\alpha = c.\alpha$ và α được gọi là *một vector riêng* của A ứng với *trị riêng* c .

Ví dụ:

Cho $A = \begin{pmatrix} 7 & -6 & -10 \\ -12 & 17 & 24 \\ 12 & -15 & -22 \end{pmatrix} \in M_3(\mathbf{R})$. Xét $c = 0$ và $d = -1 \in \mathbf{R}$.

$$E_0^A = \{ \alpha = (u, v, w) \in \mathbf{R}^3 \mid A\alpha = \mathbf{O} \} = \{ \mathbf{O} = (0, 0, 0) \} \text{ do các phép biến}$$

đổi đưa về *dạng bậc thang rút gọn* cho ta ($u = v = w = 0$).

$$\begin{array}{c} u \quad v \quad w \\ \left(\begin{array}{ccc|c} 7 & -6 & -10 & 0 \\ -12 & 17 & 24 & 0 \\ 12 & -15 & -22 & 0 \end{array} \right) \rightarrow \left(\begin{array}{ccc|c} 1 & -15 & -16 & 0 \\ 0 & 2 & 2 & 0 \\ -2 & -3 & -2 & 0 \end{array} \right) \rightarrow \left(\begin{array}{ccc|c} 1^* & 0 & -1 & 0 \\ 0 & 1 & 1 & 0 \\ 0 & -33 & -34 & 0 \end{array} \right) \rightarrow \left(\begin{array}{ccc|c} 1^* & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 1^* & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1^* & 0 \end{array} \right).$$

Suy ra $c = 0$ *không phải* là *một trị riêng thực* của A .

$$\text{Ta có } (A + I_3) = \begin{pmatrix} 7 & -6 & -10 \\ -12 & 17 & 24 \\ 12 & -15 & -22 \end{pmatrix} + \begin{pmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 8 & -6 & -10 \\ -12 & 18 & 24 \\ 12 & -15 & -21 \end{pmatrix} \text{ và}$$

$$E_{-1}^A = \{\alpha = (u, v, w) \in \mathbf{R}^3 \mid (A + I_3)\alpha = \mathbf{0}\} = \{\alpha = (a, -2a, 2a) \mid a \in \mathbf{R}\} \neq \{\mathbf{0}\}$$

do các phép biến đổi về *dạng bậc thang rút gọn* cho ta

$$w = 2a \ (a \in \mathbf{R}), u = a, v = -2a :$$

$$\begin{array}{c} u \quad v \quad w \\ \left(\begin{array}{ccc|c} 8 & -6 & -10 & 0 \\ -12 & 18 & 24 & 0 \\ 12 & -15 & -21 & 0 \end{array} \right) \rightarrow \left(\begin{array}{ccc|c} 4 & -3 & -5 & 0 \\ 0 & 3 & 3 & 0 \\ 0 & -6 & -6 & 0 \end{array} \right) \rightarrow \left(\begin{array}{ccc|c} 4 & 0 & -2 & 0 \\ 0 & 1^* & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 \end{array} \right) \rightarrow \left(\begin{array}{ccc|c} 1^* & 0 & -1/2 & 0 \\ 0 & 1^* & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 \end{array} \right)$$

Suy ra $d = -1$ là *một trị riêng thực* của A và E_{-1}^A là *không gian riêng* của A

ứng với *trị riêng* (-1) . $\forall \alpha \in E_{-1}^A \setminus \{\mathbf{0}\}$, $A(\alpha) = -\alpha$ và α được gọi là *một*

vector riêng của A ứng với *trị riêng* (-1) .

2.2/ ĐỊNH NGHĨA: Cho $A \in M_n(\mathbf{R})$.

Cho *biến số* x lấy *giá trị thực*. Đặt $p_A(x) = \det(x \cdot I_n - A)$ thì $p_A(x)$ là

một đa thức đơn khởi bậc n trên $\mathbf{R}$ có dạng

$$p_A(x) = x^n + a_{n-1}x^{n-1} + \dots + a_1x + a_0 \text{ với } a_{n-1}, \dots, a_1, a_0 \in \mathbf{R}.$$

Ta nói $p_A(x)$ là *đa thức đặc trưng* của *ma trận vuông thực* A .

Ví dụ:

$$A = \begin{pmatrix} -3 & 4 & -7 \\ 0 & 2 & 0 \\ 0 & 0 & 9 \end{pmatrix} \in M_3(\mathbf{R}) \text{ có } xI_3 - A = \begin{pmatrix} x+3 & -4 & 7 \\ 0 & x-2 & 0 \\ 0 & 0 & x-9 \end{pmatrix} \text{ (} x \text{ là biến thực)}$$

$$\text{Ta có } p_A(x) = |xI_3 - A| = (x+3)(x-2)(x-9) = x^3 - 8x^2 - 15x + 54.$$

2.3/ MỆNH ĐỀ: Cho $A \in M_n(\mathbf{R})$ và $c \in \mathbf{R}$. Khi đó

a) c là *một trị riêng thực* của $A \Leftrightarrow p_A(c) = 0$.

b) Suy ra: *tập hợp các trị riêng thực* của A chính là *tập hợp các nghiệm thực* của *đa thức đặc trưng* $p_A(x)$.

Ví dụ:

$$a) A = \begin{pmatrix} 6 & 3 \\ -7 & -2 \end{pmatrix} \in M_2(\mathbf{R}) \text{ có } p_A(x) = |xI_2 - A| = \begin{vmatrix} x-6 & -3 \\ 7 & x+2 \end{vmatrix} = x^2 - 4x + 9.$$

$p_A(x)$ vô nghiệm trên $\mathbf{R}$ (vì $\Delta' = -5 < 0$) nên A không có trị riêng thực.

$$b) B = \begin{pmatrix} -6 & 3 & -1 \\ -12 & 7 & -3 \\ -16 & 12 & -6 \end{pmatrix} \in M_3(\mathbf{R}) \text{ có } p_B(x) = |xI_3 - B| = \begin{vmatrix} x+6 & -3 & 1 \\ 12 & x-7 & 3 \\ 16 & -12 & x+6 \end{vmatrix}$$

$$= \begin{vmatrix} x+6 & -3 & 1 \\ -3x-6 & x+2 & 0 \\ 16 & -12 & x+6 \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} x-3 & -3 & 1 \\ 0 & x+2 & 0 \\ -20 & -12 & x+6 \end{vmatrix} = (x+2) \begin{vmatrix} x-3 & 1 \\ -20 & x+6 \end{vmatrix} = (x+1)(x+2)^2.$$

Ta nói B có hai trị riêng thực là $c_1 = -1$ và $c_2 = -2$.

III. SỰ CHÉO HÓA CỦA TOÁN TỬ VÀ MA TRẬN VUÔNG:

3.1/ MỆNH ĐỀ:

a) Cho $c_1, c_2, \dots, c_m$ là *các trị riêng thực khác nhau* của $A \in M_n(\mathbf{R})$ ($m \geq 2$)

và $W = (E_{c_1}^A + E_{c_2}^A + \dots + E_{c_m}^A) \leq \mathbf{R}^n$. Khi đó ta có $W = E_{c_1}^A \oplus E_{c_2}^A \oplus \dots \oplus E_{c_m}^A$.

c) Như vậy *tổng của các không gian riêng ứng với các trị riêng thực khác nhau* của *ma trận vuông* là *tổng trực tiếp*.

3.2/ ĐỊNH NGHĨA: Cho $A, H, K \in M_n(\mathbf{R})$.

a) Ta nói H và K *đồng dạng với nhau* nếu có P *khả nghịch* $\in M_n(\mathbf{R})$ thỏa

$$P^{-1}HP = K \text{ (lúc đó ta cũng có } Q^{-1}KQ = H \text{ với } Q = P^{-1}).$$

Quan hệ đồng dạng trên $M_n(\mathbf{R})$ là *một quan hệ tương đương*.

b) A chéo hóa được trên $\mathbf{R}$ nếu A đồng dạng với một ma trận đường chéo,

$$\text{nghĩa là có } \mathbf{P} \text{ khả nghịch} \in M_n(\mathbf{R}) \text{ thỏa } \mathbf{P}^{-1}\mathbf{A}\mathbf{P} = \begin{pmatrix} \lambda_1 & & \\ & \lambda_2 & \\ & & \ddots \\ & & & \lambda_n \end{pmatrix}.$$

($\mathbf{P}^{-1}\mathbf{A}\mathbf{P}$ là một ma trận đường chéo).

Ví dụ:

$$\mathbf{A} = \begin{pmatrix} 7 & -12 & 12 \\ -6 & 17 & -15 \\ -10 & 24 & -22 \end{pmatrix} \in M_3(\mathbf{R}). \text{ Ta có } \mathbf{P} = \begin{pmatrix} -3 & 0 & 2 \\ 4 & 1 & -3 \\ 6 & 1 & -4 \end{pmatrix} \text{ khả nghịch} \in M_3(\mathbf{R})$$

$$\text{với } \mathbf{P}^{-1} = \begin{pmatrix} 1 & -2 & 2 \\ 2 & 0 & 1 \\ 2 & -3 & 3 \end{pmatrix} \text{ và } \mathbf{P}^{-1}\mathbf{A}\mathbf{P} = \begin{pmatrix} -1 & 0 & 0 \\ 0 & 2 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{pmatrix} \text{ nên A chéo hóa được trên } \mathbf{R}.$$

3.3/ ĐỊNH LÝ: Cho $\mathbf{A} \in M_n(\mathbf{R})$. Khi đó

a) A chéo hóa được trên $\mathbf{R} \Leftrightarrow$

$$\Leftrightarrow \begin{cases} (*) p_A(x) = (x - c_1)^{r_1} (x - c_2)^{r_2} \dots (x - c_k)^{r_k}, c_1, c_2, \dots, c_k \in \mathbb{R}, r_1, r_2, \dots, r_k \in \mathbb{N} \setminus \{0\} \\ (**) \dim E_{c_j}^A = r_j (1 \leq j \leq k) \end{cases}.$$

b) Khi xảy ra (*) thì ta nói đa thức $p_A(x)$ tách được trên $\mathbf{R}$.

3.4/ MỆNH ĐỀ: Cho $\mathbf{A} \in M_n(\mathbf{R})$. Nếu $p_A(x)$ có n nghiệm thực khác nhau thì

A chéo hóa được trên $\mathbf{R}$.

3.5/ HỆ QUẢ: Cho $\mathbf{A} \in M_n(\mathbf{R})$. Khi đó:

a) Đề ý $\overline{p \wedge q} \Leftrightarrow (\overline{p} \vee \overline{q})$ [nếu p và q có nội dung độc lập với nhau].

$$\overline{p \wedge q} \Leftrightarrow [\overline{p} \vee (p \wedge \overline{q})] \text{ (nếu có p thì mới hiểu được q)}.$$

b) A không chéo hóa được trên $\mathbf{R} \Leftrightarrow$

$\Leftrightarrow (p_A(x) \text{ không tách được trên } \mathbf{R}) \text{ hoặc}$

$$\begin{cases} (*) p_A(x) = (x - c_1)^{r_1} (x - c_2)^{r_2} \dots (x - c_k)^{r_k}, c_1, c_2, \dots, c_k \in \mathbb{R}, r_1, r_2, \dots, r_k \in \mathbb{N} \setminus \{0\} \\ (**) \exists j \in \{1, 2, \dots, k\}, \dim E_{c_j}^A < r_j \end{cases}.$$

Ví dụ:

$$\begin{aligned} \text{a) } A = \begin{pmatrix} 3 & 1 & -3 \\ 3 & 1 & -1 \\ 2 & -2 & 0 \end{pmatrix} \in M_3(\mathbf{R}) \text{ có } p_A(x) = |x\mathbf{I}_3 - A| &= \begin{vmatrix} x-3 & -1 & 3 \\ -3 & x-1 & 1 \\ -2 & 2 & x \end{vmatrix} = \\ &= \begin{vmatrix} x-4 & -1 & 3 \\ x-4 & x-1 & 1 \\ 0 & 2 & x \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} x-4 & -1 & 3 \\ 0 & x & -2 \\ 0 & 2 & x \end{vmatrix} = (x-4) \begin{vmatrix} x & -2 \\ 2 & x \end{vmatrix} = (x-4)(x^2+4). \end{aligned}$$

Do $p_A(x)$ *không tách được* trên $\mathbf{R}$ nên A *không chéo hóa được* trên $\mathbf{R}$.

$$\begin{aligned} \text{b) } H = \begin{pmatrix} -10 & 13 & -4 \\ -13 & 16 & -4 \\ -12 & 12 & -1 \end{pmatrix} \in M_3(\mathbf{R}) \text{ có } p_H(x) = |x\mathbf{I}_3 - H| &= \begin{vmatrix} x+10 & -13 & 4 \\ 13 & x-16 & 4 \\ 12 & -12 & x+1 \end{vmatrix} \\ &= \begin{vmatrix} x-3 & -13 & 4 \\ x-3 & x-16 & 4 \\ 0 & -12 & x+1 \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} x-3 & -13 & 4 \\ 0 & x-3 & 0 \\ 0 & -12 & x+1 \end{vmatrix} = (x-3) \begin{vmatrix} x-3 & 0 \\ -12 & x+1 \end{vmatrix} = (x-3)^2(x+1). \end{aligned}$$

$$E_3^H = \{\alpha \in \mathbf{R}^3 \mid (H - 3\mathbf{I}_3)\alpha = \mathbf{O}\} = \{\alpha = (\mathbf{v}, \mathbf{v}, 0) = \mathbf{v}(1, 1, 0) \mid \mathbf{v} \in \mathbf{R}\}$$

có *cơ sở* $C = \{\alpha = (1, 1, 0)\}$ do các phép biến đổi đưa về *dạng bậc thang*

rút gọn cho ta ($\mathbf{v} \in \mathbf{R}, u = \mathbf{v}, w = 0$):

$$(H - 3\mathbf{I}_3 \mid \mathbf{O}) = \begin{pmatrix} u & v & w \\ -13 & 13 & -4 & 0 \\ -13 & 13 & -4 & 0 \\ -12 & 12 & -4 & 0 \end{pmatrix} \rightarrow \begin{pmatrix} -1 & 1 & 3 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & -40 & 0 \end{pmatrix} \rightarrow \begin{pmatrix} u & v & w \\ 1^* & -1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1^* & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 \end{pmatrix}.$$

Do $\dim E_3^H = |C| = 1 < 2$ nên H *không chéo hóa được* trên $\mathbf{R}$.

3.6/ CHÉO HÓA MA TRẬN: Cho $A \in M_n(\mathbf{R})$ và A *chéo hóa được* trên $\mathbf{R}$,

$$\text{nghĩa là } \begin{cases} (*) p_A(x) = (x - c_1)^{r_1} (x - c_2)^{r_2} \dots (x - c_k)^{r_k}, c_1, c_2, \dots, c_k \in \mathbb{R}, r_1, r_2, \dots, r_k \in \mathbb{N} \setminus \{0\} \\ (**) \dim E_{c_j}^A = r_j (1 \leq j \leq k) \end{cases}.$$

* $\forall j \in \{1, 2, \dots, k\}$, tìm *một cơ sở* B_j cho $E_{c_j}^A = \{\alpha \in \mathbf{R}^n \mid (A - c_j \mathbf{I}_n)\alpha = \mathbf{O}\}$.

(*cơ sở* B_j *không duy nhất*).

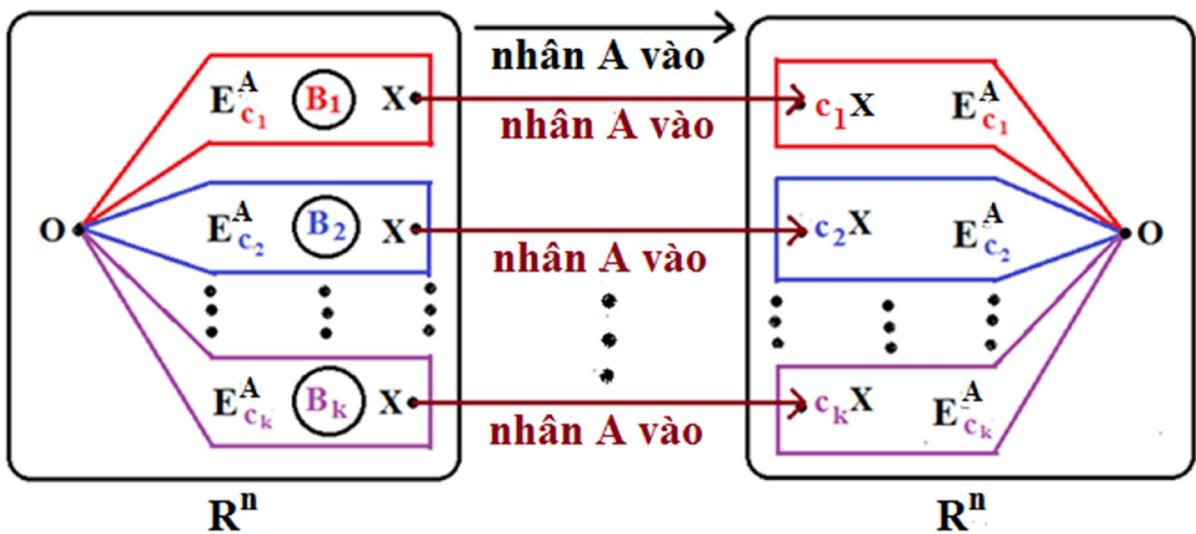
* Đặt $B = B_1 \cup B_2 \cup \dots \cup B_k$ thì B là *một cơ sở* của $\mathbf{R}^n = E_{c_1}^A \oplus E_{c_2}^A \oplus \dots \oplus E_{c_k}^A$

(cơ sở B không duy nhất).

* Đặt $P = (C \rightarrow B)$ với C là cơ sở chính tắc của $\mathbf{R}^n$ thì P khả nghịch $\in M_n(\mathbf{R})$

P không duy nhất và

$$P^{-1}AP = \begin{pmatrix} c_1 & & & \\ & \ddots & & \\ & & c_1 & \\ & & & \ddots \\ & & & & c_k & \\ & & & & & \ddots \\ & & & & & & c_k \end{pmatrix} \quad (\forall j \in \{1, 2, \dots, k\}, c_j \text{ xuất hiện } r_j \text{ lần}).$$

$$\mathbf{R}^n = E_{c_1}^A \oplus E_{c_2}^A \oplus \dots \oplus E_{c_k}^A \text{ và } A.E_{c_j}^A \subset E_{c_j}^A \quad (1 \leq j \leq k).$$

Ví dụ:

$$a) A = \begin{pmatrix} 7 & -12 & -2 \\ 3 & -4 & 0 \\ -2 & 0 & -2 \end{pmatrix} \in M_3(\mathbf{R}) \text{ có } p_A(x) = |xI_3 - A| = \begin{vmatrix} x-7 & 12 & 2 \\ -3 & x+4 & 0 \\ 2 & 0 & x+2 \end{vmatrix} =$$

$$= (x-7)(x+4)(x+2) - 4(x+4) + 36(x+2) = x(x+1)(x-2).$$

$p_A(x)$ có 3 nghiệm thực đơn là 0, -1 và 2 nên A chéo hóa được trên $\mathbf{R}$.

$$A + I_3 = \begin{pmatrix} 8 & -12 & -2 \\ 3 & -3 & 0 \\ -2 & 0 & -1 \end{pmatrix} \text{ và } A - 2I_3 = \begin{pmatrix} 5 & -12 & -2 \\ 3 & -6 & 0 \\ -2 & 0 & -4 \end{pmatrix}.$$

$$E_0^A = \{ \alpha \in \mathbf{R}^3 \mid A\alpha = \mathbf{0} \} = \{ \alpha = (-4a, -3a, 4a) = a(-4, -3, 4) \mid a \in \mathbf{R} \}$$

có *một cơ sở* là $B_1 = \{ \alpha_1 = (-4, -3, 4) \}$ do các phép biến đổi đưa về

dạng bậc thang rút gọn cho ta $[w = 4a \ (a \in \mathbf{R}), u = -4a, v = -3a]$.

$$(A | \mathbf{O}) = \begin{array}{ccc|c} u & v & w & \\ \hline 7 & -12 & -2 & 0 \\ 3 & -4 & 0 & 0 \\ -2 & 0 & -2 & 0 \end{array} \rightarrow \begin{array}{ccc|c} 1^* & -4 & -2 & 0 \\ \hline 0 & 8 & 6 & 0 \\ 0 & -8 & -6 & 0 \end{array} \rightarrow \begin{array}{ccc|c} 1^* & 0 & 1 & 0 \\ \hline 0 & 1^* & 3/4 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 \end{array}.$$

$$E_{-1}^A = \{ \alpha \in \mathbf{R}^3 \mid (A + I_3)\alpha = \mathbf{O} \} = \{ \alpha = (-a, -a, 2a) = a(-1, -1, 2) \mid a \in \mathbf{R} \}$$

có *một cơ sở* là $B_2 = \{ \alpha_2 = (-1, -1, 2) \}$ do các phép biến đổi đưa về

dạng bậc thang rút gọn cho ta $[w = 2a \ (a \in \mathbf{R}), u = -a, v = -a]$.

$$(A + I_3 | \mathbf{O}) = \begin{array}{ccc|c} u & v & w & \\ \hline 8 & -12 & -2 & 0 \\ 3 & -3 & 0 & 0 \\ -2 & 0 & -1 & 0 \end{array} \rightarrow \begin{array}{ccc|c} 1 & -3 & -1 & 0 \\ \hline 0 & 6 & 3 & 0 \\ 0 & -6 & -3 & 0 \end{array} \rightarrow \begin{array}{ccc|c} 1 & 0 & 1/2 & 0 \\ \hline 0 & 1 & 1/2 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 \end{array}.$$

$$E_2^A = \{ \alpha \in \mathbf{R}^3 \mid (A - 2I_3)\alpha = \mathbf{O} \} = \{ \alpha = (-2w, -w, w) = w(-2, -1, 1) \mid w \in \mathbf{R} \}$$

có *một cơ sở* là $B_3 = \{ \alpha_3 = (-2, -1, 1) \}$ do các phép biến đổi đưa về

dạng bậc thang rút gọn cho ta $(w \in \mathbf{R}, u = -2w, v = -w)$.

$$(A - 2I_3 | \mathbf{O}) = \begin{array}{ccc|c} u & v & w & \\ \hline 5 & -12 & -2 & 0 \\ 3 & -6 & 0 & 0 \\ -2 & 0 & -4 & 0 \end{array} \rightarrow \begin{array}{ccc|c} 1 & -12 & -10 & 0 \\ \hline 0 & 30 & 30 & 0 \\ 0 & -24 & -24 & 0 \end{array} \rightarrow \begin{array}{ccc|c} 1 & 0 & 2 & 0 \\ \hline 0 & 1 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 \end{array}.$$

$\mathbf{R}^3 = E_0^A \oplus E_{-1}^A \oplus E_2^A$ có *một cơ sở* là $B = B_1 \cup B_2 \cup B_3 = \{ \alpha_1, \alpha_2, \alpha_3 \}$ với

$A\alpha_1 = 0 \cdot \alpha_1 = \mathbf{O}$, $A\alpha_2 = -\alpha_2$ và $A\alpha_3 = 2\alpha_3$.

Đặt $P = (C \rightarrow B) = ([\alpha_1]_C \ [\alpha_2]_C \ [\alpha_3]_C) = \begin{pmatrix} -4 & -1 & -2 \\ -3 & -1 & -1 \\ 4 & 2 & 1 \end{pmatrix}$ với C là *cơ sở*

chính tắc của $\mathbf{R}^3$ thì P khả nghịch, $P^{-1} = \begin{pmatrix} 1 & -3 & -1 \\ -1 & 4 & 2 \\ -2 & 4 & 1 \end{pmatrix}$ và $P^{-1}AP = \begin{pmatrix} 0 & 0 & 0 \\ 0 & -1 & 0 \\ 0 & 0 & 2 \end{pmatrix}$

$$\text{b) } H = \begin{pmatrix} -1 & 3 & -1 \\ -3 & 5 & -1 \\ -3 & 3 & 1 \end{pmatrix} \in M_3(\mathbf{R}) \text{ có } p_H(x) = |xI_3 - H| = \begin{vmatrix} x+1 & -3 & 1 \\ 3 & x-5 & 1 \\ 3 & -3 & x-1 \end{vmatrix} =$$

$$= \begin{vmatrix} x-2 & 2-x & 0 \\ 3 & x-5 & 1 \\ 3 & -3 & x-1 \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} x-2 & 0 & 0 \\ 3 & x-2 & 1 \\ 3 & 0 & x-1 \end{vmatrix} = (x-2) \begin{vmatrix} x-2 & 1 \\ 0 & x-1 \end{vmatrix} = (x-1)(x-2)^2.$$

$$H - I_3 = \begin{pmatrix} -2 & 3 & -1 \\ -3 & 4 & -1 \\ -3 & 3 & 0 \end{pmatrix} \quad \text{và} \quad H - 2I_3 = \begin{pmatrix} -3 & 3 & -1 \\ -3 & 3 & -1 \\ -3 & 3 & -1 \end{pmatrix}.$$

$E_1^H = \{ \alpha \in \mathbf{R}^3 \mid (H - I_3)\alpha = \mathbf{0} \} = \{ \alpha = (\mathbf{w}, \mathbf{w}, \mathbf{w}) = \mathbf{w}(1, 1, 1) \mid \mathbf{w} \in \mathbf{R} \}$ có một cơ sở là $B_1 = \{ \alpha_1 = (1, 1, 1) \}$ và $\dim E_1^H = |B_1| = 1$ do các phép biến đổi đưa về dạng bậc thang rút gọn cho ta ($\mathbf{w} \in \mathbf{R}, u = \mathbf{w}, v = \mathbf{w}$).

$$(H - I_3 \mid \mathbf{0}) = \begin{pmatrix} u & v & w \\ -2 & 3 & -1 & 0 \\ -3 & 4 & -1 & 0 \\ -3 & 3 & 0 & 0 \end{pmatrix} \rightarrow \begin{pmatrix} 1^* & 0 & -1 & 0 \\ 0 & 1 & -1 & 0 \\ 0 & 3 & -3 & 0 \end{pmatrix} \rightarrow \begin{pmatrix} 1^* & 0 & -1 & 0 \\ 0 & 1^* & -1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 0 \end{pmatrix}.$$

$E_2^H = \{ \alpha \in \mathbf{R}^3 \mid (H - 2I_3)\alpha = \mathbf{0} \} = \{ \alpha = (u, v, w) \in \mathbf{R}^3 \mid -3u + 3v - w = 0 \}$
 $= \{ \alpha = (u, v, 3v - 3u) = u(1, 0, -3) + v(0, 1, 3) \mid u, v \in \mathbf{R} \}$ có một cơ sở là $B_2 = \{ \alpha_2 = (1, 0, -3), \alpha_3 = (0, 1, 3) \}$ và $\dim E_2^H = |B_2| = 2$.

Ta có $p_H(x) = (x-1)(x-2)^2$ tách được trên $\mathbf{R}$, $\dim E_1^H = 1$ và $\dim E_2^H = 2$ nên H chéo hóa được trên $\mathbf{R}$. $\mathbf{R}^3 = E_1^H \oplus E_2^H$ có một cơ sở là $B = B_1 \cup B_2 = \{ \alpha_1, \alpha_2, \alpha_3 \}$ với $H\alpha_1 = \alpha_1$, $H\alpha_2 = 2\alpha_2$ và $H\alpha_3 = 2\alpha_3$.

$$\text{Đặt } P = (C \rightarrow B) = ([\alpha_1]_C \mid [\alpha_2]_C \mid [\alpha_3]_C) = \begin{pmatrix} 1 & 1 & 0 \\ 1 & 0 & 1 \\ 1 & -3 & 3 \end{pmatrix} \text{ với } C \text{ là cơ sở}$$

$$\text{chính tắc của } \mathbf{R}^3 \text{ thì } P \text{ khả nghịch, } P^{-1} = \begin{pmatrix} 3 & -3 & 1 \\ -2 & 3 & -1 \\ -3 & 4 & -1 \end{pmatrix} \text{ và } P^{-1}HP = \begin{pmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 2 & 0 \\ 0 & 0 & 2 \end{pmatrix}.$$

IV. ỨNG DỤNG:

4.1/ LŨY THỪA VÀ CĂN THỨC CỦA MA TRẬN CHÉO HÓA ĐƯỢC:

Cho $A \in M_n(\mathbf{R})$ và A chéo hóa được trên $\mathbf{R}$. Xét số nguyên $k \geq 2$.

Tìm ma trận $\mathbf{P}$ khả nghịch $\in M_n(\mathbf{R})$ thỏa $\mathbf{P}^{-1}\mathbf{A}\mathbf{P} = \begin{pmatrix} \lambda_1 & & \\ & \lambda_2 & \\ & & \ddots \\ & & & \lambda_n \end{pmatrix}$.

$$\text{Suy ra } \mathbf{A} = \mathbf{P} \begin{pmatrix} \lambda_1 & & \\ & \lambda_2 & \\ & & \ddots \\ & & & \lambda_n \end{pmatrix} \mathbf{P}^{-1} \text{ và } \mathbf{A}^k = \mathbf{P} \begin{pmatrix} \lambda_1^k & & \\ & \lambda_2^k & \\ & & \ddots \\ & & & \lambda_n^k \end{pmatrix} \mathbf{P}^{-1}.$$

Nếu có $\mathbf{v}_1, \mathbf{v}_2, \dots, \mathbf{v}_n \in \mathbf{R}$ thỏa $\mathbf{v}_j^k = \lambda_j^k$ ($1 \leq j \leq n$), ta chọn

$$\mathbf{H} = \mathbf{P} \begin{pmatrix} \mathbf{v}_1 & & \\ & \mathbf{v}_2 & \\ & & \ddots \\ & & & \mathbf{v}_n \end{pmatrix} \mathbf{P}^{-1} \in M_n(\mathbf{R}) \text{ thì } \mathbf{H}^k = \mathbf{P} \begin{pmatrix} \lambda_1 & & \\ & \lambda_2 & \\ & & \ddots \\ & & & \lambda_n \end{pmatrix} \mathbf{P}^{-1} = \mathbf{A}.$$

Ta nói $\mathbf{H}$ là một căn bậc k của $\mathbf{A}$ trong $M_n(\mathbf{R})$.

Ví dụ: Cho $\mathbf{A} \in M_3(\mathbf{R})$ trong Ví dụ (3.6) và k là số nguyên ≥ 2 . Ta có

$$\mathbf{P}^{-1}\mathbf{A}\mathbf{P} = \begin{pmatrix} 0 & 0 & 0 \\ 0 & -1 & 0 \\ 0 & 0 & 2 \end{pmatrix} \text{ với } \mathbf{P} = \begin{pmatrix} -4 & -1 & -2 \\ -3 & -1 & -1 \\ 4 & 2 & 1 \end{pmatrix} \text{ và } \mathbf{P}^{-1} = \begin{pmatrix} 1 & -3 & -1 \\ -1 & 4 & 2 \\ -2 & 4 & 1 \end{pmatrix} \in M_3(\mathbf{R}).$$

$$\text{Suy ra } \mathbf{A} = \mathbf{P} \begin{pmatrix} 0 & 0 & 0 \\ 0 & -1 & 0 \\ 0 & 0 & 2 \end{pmatrix} \mathbf{P}^{-1} \text{ và } \mathbf{A}^k = \mathbf{P} \begin{pmatrix} 0 & 0 & 0 \\ 0 & -1 & 0 \\ 0 & 0 & 2 \end{pmatrix}^k \mathbf{P}^{-1} = \mathbf{P} \begin{pmatrix} 0 & 0 & 0 \\ 0 & (-1)^k & 0 \\ 0 & 0 & 2^k \end{pmatrix} \mathbf{P}^{-1}$$

$$= (-1)^k \mathbf{S} + 2^k \mathbf{T} \text{ với } \mathbf{S} = \begin{pmatrix} 1 & -4 & -2 \\ 1 & -4 & -2 \\ -2 & 8 & 4 \end{pmatrix} \text{ và } \mathbf{T} = \begin{pmatrix} 4 & -8 & -2 \\ 2 & -4 & -1 \\ -2 & 4 & 1 \end{pmatrix} \in M_3(\mathbf{R}).$$

Cho số nguyên lẻ $r \geq 3$.

$$\text{Chọn } \mathbf{H} = \mathbf{P} \begin{pmatrix} 0 & 0 & 0 \\ 0 & -1 & 0 \\ 0 & 0 & \sqrt[r]{2} \end{pmatrix} \mathbf{P}^{-1} \in M_3(\mathbf{R}) \text{ thì } \mathbf{H}^r = \mathbf{P} \begin{pmatrix} 0 & 0 & 0 \\ 0 & -1 & 0 \\ 0 & 0 & 2 \end{pmatrix} \mathbf{P}^{-1} = \mathbf{A}.$$

$$\text{Ta có } \mathbf{H} = (-1)\mathbf{S} + \sqrt[r]{2}\mathbf{T} \text{ với } \mathbf{S} = \begin{pmatrix} 1 & -4 & -2 \\ 1 & -4 & -2 \\ -2 & 8 & 4 \end{pmatrix} \text{ và } \mathbf{T} = \begin{pmatrix} 4 & -8 & -2 \\ 2 & -4 & -1 \\ -2 & 4 & 1 \end{pmatrix} \in M_3(\mathbf{R}).$$

5.2/ GIẢI MỘT SỐ HỆ THỨC ĐỀ QUI DƯA THEO SỰ CHÉO HÓA CỦA

MA TRẬN VUÔNG:

a) Tìm u_n theo n (n nguyên ≥ 0) nếu

$$u_0 = 1, u_1 = 2 \text{ và } u_{n+2} = u_{n+1} + 6u_n, \forall n \geq 0.$$

$$\forall k \geq 0, \text{ đặt } t_k = \begin{pmatrix} u_{k+1} \\ u_k \end{pmatrix} \text{ thì } t_0 = \begin{pmatrix} 2 \\ 1 \end{pmatrix} \text{ và } t_{k+1} = \begin{pmatrix} u_{k+2} \\ u_{k+1} \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} u_{k+1} + 6u_k \\ u_{k+1} \end{pmatrix}$$

$$= \begin{pmatrix} 1 & 6 \\ 1 & 0 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} u_{k+1} \\ u_k \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 1 & 6 \\ 1 & 0 \end{pmatrix} t_k. \text{ Vậy } \forall k \geq 0, t_{k+1} = A t_k \text{ với } A = \begin{pmatrix} 1 & 6 \\ 1 & 0 \end{pmatrix} =$$

$$= P \begin{pmatrix} 3 & 0 \\ 0 & -2 \end{pmatrix} P^{-1} \text{ và } P = \begin{pmatrix} 3 & -2 \\ 1 & 1 \end{pmatrix}, P^{-1} = \frac{1}{5} \begin{pmatrix} 1 & 2 \\ -1 & 3 \end{pmatrix} (A \text{ chéo hóa được trên } \mathbf{R}).$$

$$\text{Do đó, } \forall n \geq 0, t_n = \begin{pmatrix} u_{n+1} \\ u_n \end{pmatrix} = A t_{n-1} = A^2 t_{n-2} = \dots = A^{n-1} t_1 = A^n t_0 =$$

$$= P \begin{pmatrix} 3 & 0 \\ 0 & -2 \end{pmatrix}^n P^{-1} \begin{pmatrix} 2 \\ 1 \end{pmatrix} = \frac{1}{5} \begin{pmatrix} 4 \cdot 3^{n+1} + (-2)^{n+1} \\ 4 \cdot 3^n + (-2)^n \end{pmatrix}. \text{ Suy ra } \forall n \geq 0, u_n = \frac{1}{5} [4 \cdot 3^n + (-2)^n].$$

Giải thích *tính chéo hóa được* trên $\mathbf{R}$ của A :

$$p_A(x) = |xI_2 - A| = \begin{vmatrix} x-1 & -6 \\ -1 & x \end{vmatrix} = x^2 - x + 6 = (x-3)(x+2) \text{ có 2 nghiệm}$$

thực đơn ($c_1 = 3 \neq c_2 = -2$) nên A *chéo hóa được* trên $\mathbf{R}$.

$$A - 3I_2 = \begin{pmatrix} -2 & 6 \\ 1 & -3 \end{pmatrix} \text{ và } A + 2I_2 = \begin{pmatrix} 3 & 6 \\ 1 & 2 \end{pmatrix}.$$

$$E_3^A = \{ \alpha \in \mathbf{R}^2 \mid (A - 3I_2)\alpha = \mathbf{0} \} = \{ \alpha = (a, b) \in \mathbf{R}^2 \mid a - 3b = 0 \}$$

$$= \{ \alpha = (3b, b) = b(3, 1) \mid b \in \mathbf{R} \} \text{ có cơ sở } C_1 = \{ \alpha_1 = (3, 1) \}.$$

$$E_{-2}^A = \{ \alpha \in \mathbf{R}^2 \mid (A + 2I_2)\alpha = \mathbf{0} \} = \{ \alpha = (a, b) \in \mathbf{R}^2 \mid a + 2b = 0 \}$$

$$= \{ \alpha = (-2b, b) = b(-2, 1) \mid b \in \mathbf{R} \} \text{ có cơ sở } C_2 = \{ \alpha_2 = (-2, 1) \}.$$

$$\mathbf{R}^2 = E_3^A \oplus E_{-2}^A \text{ có cơ sở } C = C_1 \cup C_2 = \{ \alpha_1 = (3, 1), \alpha_2 = (-2, 1) \}.$$

Đặt $\mathbf{P} = (\mathbf{B} \rightarrow \mathbf{C}) = ([\alpha_1]_{\mathbf{B}} [\alpha_2]_{\mathbf{B}}) = \begin{pmatrix} 3 & -2 \\ 1 & 1 \end{pmatrix}$ với $\mathbf{B}$ là cơ sở chính tắc

của $\mathbf{R}^2$ thì $\mathbf{P}$ khả nghịch, $\mathbf{P}^{-1} = \frac{1}{5} \begin{pmatrix} 1 & 2 \\ -1 & 3 \end{pmatrix}$ và $\mathbf{P}^{-1}\mathbf{A}\mathbf{P} = \begin{pmatrix} 3 & 0 \\ 0 & -2 \end{pmatrix}$.

b) Tìm u_n và v_n theo n (n nguyên ≥ 0) nếu

$$u_0 = 2, v_0 = 5, u_{n+1} = u_n - 4v_n \text{ và } v_{n+1} = -u_n + v_n, \forall n \geq 0.$$

$$\forall k \geq 0, \text{ đặt } t_k = \begin{pmatrix} u_k \\ v_k \end{pmatrix} \text{ thì } t_0 = \begin{pmatrix} 2 \\ 5 \end{pmatrix} \text{ và } t_{k+1} = \begin{pmatrix} u_{k+1} \\ v_{k+1} \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} u_k - 4v_k \\ -u_k + v_k \end{pmatrix}$$

$$= \begin{pmatrix} 1 & -4 \\ -1 & 1 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} u_k \\ v_k \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 1 & -4 \\ -1 & 1 \end{pmatrix} t_k. \text{ Vậy } \forall k \geq 0, t_{k+1} = \mathbf{A}t_k \text{ với } \mathbf{A} = \begin{pmatrix} 1 & -4 \\ -1 & 1 \end{pmatrix} =$$

$$= \mathbf{P} \begin{pmatrix} 3 & 0 \\ 0 & -1 \end{pmatrix} \mathbf{P}^{-1} \text{ và } \mathbf{P} = \begin{pmatrix} -2 & 2 \\ 1 & 1 \end{pmatrix}, \mathbf{P}^{-1} = \frac{1}{4} \begin{pmatrix} -1 & 2 \\ 1 & 2 \end{pmatrix} (\mathbf{A} \text{ chéo hóa được trên } \mathbf{R}).$$

$$\text{Do đó } \forall n \geq 0, t_n = \begin{pmatrix} u_n \\ v_n \end{pmatrix} = \mathbf{A}t_{n-1} = \mathbf{A}^2 t_{n-2} = \dots = \mathbf{A}^{n-1} t_1 = \mathbf{A}^n t_0$$

$$= \mathbf{P} \begin{pmatrix} 3 & 0 \\ 0 & -1 \end{pmatrix}^n \mathbf{P}^{-1} \begin{pmatrix} 2 \\ 5 \end{pmatrix} = \mathbf{P} \begin{pmatrix} 3^n & 0 \\ 0 & (-1)^n \end{pmatrix} \mathbf{P}^{-1} \begin{pmatrix} 2 \\ 5 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 6(-1)^n - 4 \cdot 3^n \\ 3(-1)^n + 2 \cdot 3^n \end{pmatrix}.$$

$$\text{Suy ra } \forall n \geq 0, u_n = 6(-1)^n - 4 \cdot 3^n \text{ và } v_n = 3(-1)^n + 2 \cdot 3^n.$$

Giải thích tính chéo hóa được trên $\mathbf{R}$ của $\mathbf{A}$:

$$p_{\mathbf{A}}(x) = |x\mathbf{I}_2 - \mathbf{A}| = \begin{vmatrix} x-1 & 4 \\ 1 & x-1 \end{vmatrix} = x^2 - 2x - 3 = (x-3)(x+1) \text{ có 2 nghiệm thực đơn } (c_1 = 3 \neq c_2 = -1) \text{ nên } \mathbf{A} \text{ chéo hóa được trên } \mathbf{R}.$$

$$\mathbf{A} - 3\mathbf{I}_2 = \begin{pmatrix} -2 & -4 \\ -1 & -2 \end{pmatrix} \text{ và } \mathbf{A} + \mathbf{I}_2 = \begin{pmatrix} 2 & -4 \\ -1 & 2 \end{pmatrix}.$$

$$E_3^{\mathbf{A}} = \{ \alpha \in \mathbf{R}^2 \mid (\mathbf{A} - 3\mathbf{I}_2)\alpha = \mathbf{O} \} = \{ \alpha = (a, b) \in \mathbf{R}^2 \mid -a - 2b = 0 \}$$

$$= \{ \alpha = (-2b, b) = b(-2, 1) \mid b \in \mathbf{R} \} \text{ có cơ sở } \mathbf{C}_1 = \{ \alpha_1 = (-2, 1) \}.$$

$$E_{-1}^{\mathbf{A}} = \{ \alpha \in \mathbf{R}^2 \mid (\mathbf{A} + \mathbf{I}_2)\alpha = \mathbf{O} \} = \{ \alpha = (a, b) \in \mathbf{R}^2 \mid -a + 2b = 0 \}$$

$$= \{ \alpha = (2b, b) = b(2, 1) \mid b \in \mathbf{R} \} \text{ có cơ sở } \mathbf{C}_2 = \{ \alpha_2 = (2, 1) \}.$$

$$\mathbf{R}^2 = E_3^A \oplus E_{-1}^A \text{ có cơ sở } \mathbf{C} = \mathbf{C}_1 \cup \mathbf{C}_2 = \{ \alpha_1 = (-2, 1), \alpha_2 = (2, 1) \}.$$

$$\text{Đặt } \mathbf{P} = (\mathbf{B} \rightarrow \mathbf{C}) = ([\alpha_1]_{\mathbf{B}} \quad [\alpha_2]_{\mathbf{B}}) = \begin{pmatrix} -2 & 2 \\ 1 & 1 \end{pmatrix} \text{ với } \mathbf{B} \text{ là cơ sở chính tắc}$$

$$\text{của } \mathbf{R}^2 \text{ thì } \mathbf{P} \text{ khả nghịch, } \mathbf{P}^{-1} = \frac{1}{4} \begin{pmatrix} -1 & 2 \\ 1 & 2 \end{pmatrix} \text{ và } \mathbf{P}^{-1} \mathbf{A} \mathbf{P} = \begin{pmatrix} 3 & 0 \\ 0 & -1 \end{pmatrix}.$$

c) Tìm u_n, v_n và w_n theo n (n nguyên ≥ 0) nếu $u_0 = -2, v_0 = 3, w_0 = -1$,

$$u_{n+1} = 6u_n + 12v_n + 16w_n, \quad v_{n+1} = -3u_n - 7v_n - 12w_n \text{ và}$$

$$w_{n+1} = u_n + 3v_n + 6w_n, \quad \forall n \geq 0.$$

$$\forall k \geq 0, \text{ đặt } t_k = \begin{pmatrix} u_k \\ v_k \\ w_k \end{pmatrix} \text{ thì } t_0 = \begin{pmatrix} -2 \\ 3 \\ -1 \end{pmatrix} \text{ và } t_{k+1} = \begin{pmatrix} u_{k+1} \\ v_{k+1} \\ w_{k+1} \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 6u_k + 12v_k + 16w_k \\ -3u_k - 7v_k - 12w_k \\ u_k + 3v_k + 6w_k \end{pmatrix}$$

$$= \begin{pmatrix} 6 & 12 & 16 \\ -3 & -7 & -12 \\ 1 & 3 & 6 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} u_k \\ v_k \\ w_k \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 6 & 12 & 16 \\ -3 & -7 & -12 \\ 1 & 3 & 6 \end{pmatrix} t_k. \text{ Vậy } \forall k \geq 0, t_{k+1} = A t_k \text{ với}$$

$$A = \begin{pmatrix} 6 & 12 & 16 \\ -3 & -7 & -12 \\ 1 & 3 & 6 \end{pmatrix} = \mathbf{P} \begin{pmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 2 & 0 \\ 0 & 0 & 2 \end{pmatrix} \mathbf{P}^{-1} \text{ và } \mathbf{P} = \begin{pmatrix} 4 & -3 & -4 \\ -3 & 1 & 0 \\ 1 & 0 & 1 \end{pmatrix}, \mathbf{P}^{-1} = \begin{pmatrix} -1 & -3 & -4 \\ -3 & -8 & -12 \\ 1 & 3 & 5 \end{pmatrix}$$

(A chéo hóa được trên $\mathbf{R}$).

$$\text{Do đó } \forall n \geq 0, t_n = \begin{pmatrix} u_n \\ v_n \\ w_n \end{pmatrix} = A t_{n-1} = A^2 t_{n-2} = \dots = A^{n-1} t_1 = A^n t_0$$

$$= \mathbf{P} \begin{pmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 2 & 0 \\ 0 & 0 & 2 \end{pmatrix}^n \mathbf{P}^{-1} \begin{pmatrix} -2 \\ 3 \\ -1 \end{pmatrix} = \mathbf{P} \begin{pmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 2^n & 0 \\ 0 & 0 & 2^n \end{pmatrix} \mathbf{P}^{-1} \begin{pmatrix} -2 \\ 3 \\ -1 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 10 \cdot 2^n - 12 \\ 9 - 6 \cdot 2^n \\ 2 \cdot 2^n - 3 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 5 \cdot 2^{n+1} - 12 \\ 9 - 3 \cdot 2^{n+1} \\ 2^{n+1} - 3 \end{pmatrix}.$$

$$\text{Suy ra } \forall n \geq 0, u_n = 5 \cdot 2^{n+1} - 12, \quad v_n = 9 - 3 \cdot 2^{n+1} \text{ và } w_n = 2^{n+1} - 3.$$

Giải thích tính chéo hóa được trên $\mathbf{R}$ của A :

$$A = \begin{pmatrix} 6 & 12 & 16 \\ -3 & -7 & -12 \\ 1 & 3 & 6 \end{pmatrix} \in M_3(\mathbf{R}) \text{ có } p_A(x) = |xI_3 - A| = \begin{vmatrix} x-6 & -12 & -16 \\ 3 & x+7 & 12 \\ -1 & -3 & x-6 \end{vmatrix} =$$

$$= \begin{vmatrix} x-6 & -12 & -16 \\ 0 & x-2 & 3x-6 \\ -1 & -3 & x-6 \end{vmatrix} = \begin{vmatrix} x-6 & -12 & 20 \\ 0 & x-2 & 0 \\ -1 & -3 & x+3 \end{vmatrix} = (x-2) \begin{vmatrix} x-6 & 20 \\ -1 & x+3 \end{vmatrix} = (x-1)(x-2)^2.$$

$$E_1 = \{ X \in \mathbf{R}^3 / (A - I_3)X = \mathbf{0} \}.$$

$$X = (u, v, w) \in E_1 \Leftrightarrow \begin{pmatrix} 5 & 12 & 16 & | & 0 \\ -3 & -8 & -12 & | & 0 \\ 1 & 3 & 5 & | & 0 \end{pmatrix} \Leftrightarrow \begin{pmatrix} 1 & 0 & -4 & | & 0 \\ 0 & 1 & 3 & | & 0 \\ 0 & 3 & 9 & | & 0 \end{pmatrix} \Leftrightarrow \begin{pmatrix} 1 & 0 & -4 & | & 0 \\ 0 & 1 & 3 & | & 0 \\ 0 & 0 & 0 & | & 0 \end{pmatrix}$$

$$E_1 = \{ X = (4w, -3w, w) = w(4, -3, 1) / w \in \mathbf{R} \} \text{ có cơ sở}$$

$$C_1 = \{ X_1 = (4, -3, 1) \} \text{ và } \dim E_1 = |C_1| = 1.$$

$$E_2 = \{ X \in \mathbf{R}^3 / (A - 2I_3)X = \mathbf{0} \}.$$

$$X = (u, v, w) \in E_2 \Leftrightarrow \begin{pmatrix} 4 & 12 & 16 & | & 0 \\ -3 & -9 & -12 & | & 0 \\ 1 & 3 & 4 & | & 0 \end{pmatrix} \Leftrightarrow (1 \ 3 \ 4 \ | \ 0).$$

$$E_2 = \{ X = (-3v - 4w, v, w) = v(-3, 1, 0) + w(-4, 0, 1) / v, w \in \mathbf{R} \} \text{ có cơ}$$

$$\text{sở } C_2 = \{ X_2 = (-3, 1, 0), X_3 = (-4, 0, 1) \} \text{ và } \dim E_2 = |C_2| = 2. \text{ Suy ra}$$

A chéo hóa được trên $\mathbf{R}$.

Đặt $C = C_1 \cup C_2 = \{ X_1, X_2, X_3 \}$ thì C là một cơ sở của $\mathbf{R}^3$ vì $\mathbf{R}^3 = E_1 \oplus E_2$.

Gọi $B = \{ \varepsilon_1, \varepsilon_2, \varepsilon_3 \}$ là cơ sở chính tắc của $\mathbf{R}^3$.

$$\text{Xét } P = (B \rightarrow C) = ([X_1]_B \ [X_2]_B \ [X_3]_B) = \begin{pmatrix} 4 & -3 & -4 \\ -3 & 1 & 0 \\ 1 & 0 & 1 \end{pmatrix} \text{ thì } P \text{ khả}$$

$$\text{nghịch, } P^{-1} = \begin{pmatrix} -1 & -3 & -4 \\ -3 & -8 & -12 \\ 1 & 3 & 5 \end{pmatrix} \text{ và } P^{-1}AP = \begin{pmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 2 & 0 \\ 0 & 0 & 2 \end{pmatrix}.$$